

קרן חדשה לאויבי ישראל

יוסף פודר

בחיפוש אחר ספרדים קיצונים

של הסוכנות היהודית: מרציאנו הורשע ונקנס בעקבות המעשה. מאז עזב את הכנסת מחלק מרציאנו את זמנו בין מגוון מביך של עניינים רדיקליים: "מאבק", ארגון שהקים יחד עם ביטון כדי להתנגד להקמת ישובים ביהודה ושומרון; המערכה לפתיחתו מחדש של "המרכז למידע חלופי", סוכנות ידיעות טרוצקיסטית שנסגרה באשמת שיתוף פעולה עם קבוצת טרור ערבית, וחביבה של הקרן לישראל חדשה – התיאטרון החברתי "מורשת".

"מורשת" טוען שהוא "משתמש בתיאטרון כאמצעי לביטוי זהות אתנית ותרבותית", אבל כמובן שהוא כפוף לתפיסה הצרה של מרציאנו בנוגע ל"זהות תרבותית" ספרדית; התוצאה היא, שהתיאטרון מפיק בזה אחר זה "מחזות פוליטיים חברתיים" וסרטים המתארים את "העולות והניצול של הקפיטליזם" כדברי המפיקים. "מפעל הדגלים" הוא מחזה טיפוסי להפקות של התיאטרון; במחזה זה ה"בוסי" הקפיטליסט-הסדיסט מנצל את העובדים שלו, מאלץ אותם לעבוד בתנאים עלובים ובשכר נמוך כדי למלא את מכסת הדגלים לקראת יום העצמאות. אחת הדמויות המרכזיות במחזה היא פועל ערבי, המוכה בפראות על-ידי שוטרים ישראלים ללא כל סיבה נראית לעין. התעמולה הערבית הארסית והנחותה באה לבטוי בדברים רבי הגות מפיו של ראובן בן-הרוש, מנהלו האדמיניסטרטיבי של התיאטרון: "אנחנו מזדהים עם הערבים המדוכאים יותר מאשר עם המדכאים האשכנזים. אנו, בני עדות המזרח, מדברים באותה שפה, נהנים מאותה מוסיקה ואוכלים אותו אוכלי"²⁰.

הקיצונים, בני עדות המזרח, שנהנו במידה הרבה ביותר מן הקרן לישראל חדשה (19,000 דולר בשנת 1988), הם ראשי הגוף "מזרחיים למען השלום", קומץ אינטלקטואלים שמאלנים יוצאי מרוקו, המכנים את עצמם כמקבילה הספרדית ל"שלום עכשיו". גוף זה, המחזיק בירושלים משרד משותף לו ול"שנה ה-21", עוסק בעיקר בפעילות תעמולתית המכוונת "לקידום המודעות הפוליטית של ההמונים בני עדות המזרח"²¹, מלות קוד להכפשתה של הצינונות ומוסדות המדינה. במסגרת מטלה קשה זו מוצאים להם חברי "המזרח למען השלום" די זמן לעסוק גם בפעילות בגופים נוספים כגון "הוועד נגד אגרון הברזל" הפרו-אש"ף, ב"רשימה המתקדמת לשלום" הקיצונית ובוועד למען שחרורו של מרדכי וענונו. דוד איש-שלום, ממנהיגי הקבוצה, העומד עכשיו לדין על פגישותיו עם אש"ף, פעיל במערכה למען פירוק נשק גרעיני חד-צדדי על-ידי ישראל. ראש הסניף של "מזרחיים למען השלום" באשקלון, יו"ר התנועה,

משך הזמן השפיעה הקרן לישראל חדשה את רוב טובה גם על מספר תנועות מחאה ספ־רדיות שוליות. מנהיגיהם החלו את הקריירות הפוליטיות שלהם בתחילת שנות השבעים, בשורות "הפנתרים השחורים", גוף שרקח יחדיו שוביניזם אנטי-אשכנזי עם פוליטיקה שמאלנית קיצונית, רטוריקה פסבדו-מרקסיסטית וניצול ציני של דלות בעדות המזרח. האידיאולוגיה שלהם נשארה ללא שינוי, אם כי כיום הם פועלים בחסות ארגונים אחרים.

אחד המוטבים הספרדיים הראשונים של הקרן לישראל חדשה היה תנועת "אוהלים", שבראשה עמד ימין סויסה, סוחר סמים שהורשע ו"פנתר" לשעבר. הטקטיקה האהובה על סויסה היא לנצל את מצוקתם של יהודי ברית-המועצות לטובת מה שהוא קורא "מצוקתם של בני עדות המזרח". כאשר עמד סויסה בראש המסע הכושל שניהלה תנועת "אוהלים" לבחירות לכנסת ב-1981, טבע את מטבע הלשון "אסירי השכונות" – מניפולציה מכוונת של הביטוי "אסירי ציון". כאשר החלו להגיע לישראל ב-1989 יהודים רבים מברית-המועצות, שלח סויסה מברק לקרמלין ודרש לאסור את יציאתם.

הקרן לישראל חדשה מימנה גם את התיאטרון החברתי "מורשת" (7,000 דולר בשנת 1985), שהוקם על-ידי מנהיג "הפנתרים השחורים" סעדיה מרציאנו. מרציאנו היה חבר כנסת מ-1977 עד 1981, קודם כנציגה של שלי"ז. ואחר-כך כראש סיעת "הפנתרים השחורים" שלו. אבל מסתבר שיותר קל להוציא פרא-אדם מן הסמטאות האפ־לות מאשר להוציא את הסמטאות מפרא-אדם. בשנת 1980, בעודו משמש כיו"ר "ועד פעולה" כדי לסייע לעבריין הנמלט ימין סויסה, נמסר כי מרציאנו, ביחד עם אחד מעמיתיו ב"פנתרים השחורים", חבר הכנסת צירלי ביטון (שנבחר לכנסת מטעם הקומוניסטים), תקפו עובד סוציאלי בירושלים. תקרית שהוציאה מכליו אפילו את טדי קולק הסבלן. (קולק התלונן כי "העובדה שהשניים נבחרו לכנסת ויש להם חסינות אין פירושה שהם יכולים להתנהג באלימות ולאכזף את רצונם על שכונה שלמה")¹⁹. באותה שנה תקפו מרציאנו ושניים מחבריו שומר בניין שסירב להרשות להם להיכנס בלי כרטיסים לאספה

²⁰ שם, 13 בספטמבר 1985.

²¹ שם, 8 ביולי 1983.

¹⁹ ג'וזלם מוסט, 19 בנובמבר 1980.

יוסף פודר הוא מנכ"ל הארגון "אמריקנים למען ישראל בטוחה" (AFSI), זהו חלקו השני של המאמר שהופיע בנתיב, 6/90.

שלמה אלבו, מבלה את רוב זמנו בניהול חוטר מגזע התנועה, "הוועד למען דרשיח ישראל-פלשתיני", ומנהל שדולה למען שחרורם של טרוריסטים חשודים כאכרם הנייה (עורך העיתון שהאגודה לזכויות האזרח הגנה עליו, ושהיה אחר-כך ליועצו של ערפאת).²² אשר לסדר-היום של התנועה "מזרחיים למען השלום", אלבו אמר שהוא רוצה כי התנועה תקדיש יותר זמן "למאבק בתרבות הפסבדו-מערבית שהאליטה האשכנזית מנסה לכפות על המדינה".

מפגשים ערביים-יהודיים

האגודה לזכויות האזרח מסייעת במימון יותר מתריסר ארגונים ופרייקטים המוקדשים לנושא הדוקים בין ערבים ליהודים. רובם מתמקדים בהסדרת פגישות אישיות בין בני נוער ערבים ויהודים, מתוך מטרה ברורה להפיל את המחסומים בין שתי הקבוצות האתניות. פעילות כזאת קוסמת למדי לראשי הקרן, מפני שהיא מהווה ביטוי למה שההיסטוריון דויד מ. פוטר מכנה "האמונה הבלתי מעוררת של האמריקנים בעילותו של דיון כאמצעי למציאת פתרונות לחילוקי-דעות".²³

הפרוייקט החביב על הקרן לישראל חדשה בעניין הדוקים, וחלון הראווה לצורך גיוס כספים, הוא המוסד הערבי-יהודי נווה-שלום, שקיבל 200,000 דולר בשנת 1989. בכפר הזה חיים זה לצד זה קומץ יהודים וערבים ומנהלים שם "בית-ספר לשלום", המארח מפגשים בין תלמידי תיכון ישראלים וערבים. מבחינת תושביו הערביים של נווה-שלום, עצם החזקת אזרחות ישראלית וחיים משותפים עם יהודים אין משמעם, בהכרח, ויתור על עמדה מסורתית כלשהי של הלאומנות הערבית הלוחמנית. "קשה לי לראות שאנשים שאני מחבבת מגנים על מעשי טרור או מביעים הבנה למעשים כאלה", אומרת תושבת נווה-שלום, דניאלה קיטאין, על שכניה הערבים. כאשר פורסמה על לוח-המודעות של נווה-שלום הודעה המזמינה את התושבים לחגיגה בקיבוץ סמוך, הגיב אחד התושבים הערביים בתליית הודעה המאשימה כי הקיבוץ הוקם "על אדמה ערבית שדודה". יום העצמאות הוא הנתח הקשה ביותר לבליעה על-ידי ערבי נווה-שלום. אליאס אידי, יחד מתושביו הערביים הנכבדים ביותר של המוסד, מסרב לכנות את מלחמת העצמאות בשמה; מבחינתו זו היתה בסך-הכל "מלחמת 1948", ואותה הוא מתאר "כסמל הטרנדיה של העם הפלשתינאי".²⁴ לאחר ויכוח סוער אם להתיר את חגיגות יום העצמאות בשטחה של נווה-שלום, הוחלט לבסוף כי "החברים היהודיים שירצו בכך יסעו לירושלים או לתל-אביב כדי להשתתף בחגיגות הכלליות", ועם חזרתם לנווה-שלום "ארגנו מדורה, במקום מרוחק שבו אי-אפשר לשמוע אותם" – נזכר התושב הערבי ראיין ריזק, הדובר הרשמי של הכפר.

אבל גם בהזדמנויות רגילות נאלצים תושביו היהודיים של נווה-שלום לכא את זהותם, פן ייפגעו ברגשות הערבים: "אם אני מארגנת ערב שירה", אומרת המורה אתי אדלונד, "אני נזהרת לא לבחור שירים בעלי

צביון לאומי...". באווירה כזאת נשחקת, בסופו של דבר, האמונה הציונית של התושבים היהודיים. ייתכן שאין זה מפתיע לשמוע התפרצויות של מבוכה מוסרית כמו התפרצותה של דניאלה קיטאין: "התברר לי שקשה להגדיר את הטרור", היא אומרת, ומזכירה את המהלומות שמנחיתה ישראל על אש"ף בלבנון ואת התנהגותם של חיילי צה"ל ביהודה ושומרון כדוגמאות ל"דרך הטרור". אריאלה ביילי, אמרה שהיא מקווה כי האינתיפאדה תכריח את הישראלים להבין את הצורך בווייתורים טריטוריאליים, בעוד הגזבר של נווה-שלום, איתן קרמר, גרס כי "יהיה קשה לישראלים בתל-אביב להכיר בעובדה שלפלשתינאים יש זכויות אם הם (הישראלים) לא ירגישו את הכאב וישלמו מחיר כבד".

פעילויותיו של הכפר הקטן מעודדות גישה אנטי-ציונית. קריאת שירים בציבור בנושא "מולדת", מעלה על הבימה משורר ערבי הקורא משיריו על דיכוי הערבים בידי הישראלים "במולדת הפצועה"; עמיתו היהודי אינו משיב בהצגת זכותו של העם היהודי למולדתו אלא בהכרזה כי "מסוכן להרשות לאהבת הארץ לעמוד בדרכה של אהבת האדם". משלחת של פסיכולוגים מחוץ-לארץ, היתה נתונה לשעתיים של "תעמולה פוליטית פלשתינאית חד-צדדית", כדברי אחד המאזינים. הדובר, מזכיר נווה-שלום, אליאס אידי, הוציא את רוב הזמן על דקלר-מים נבובים "מדוע יש צורך להקים מדינה פלשתינאית לפני שאפשר יהיה לקיים דרשיח כלשהו בין יהודים וערבים, ומדוע יש ללמד את כל הילדים הישראלים בבתי-הספר על 'הקו הירוק', כדי שלא יישכחו". באספה פוליטית יהודית-ערבית בנווה-שלום מושמעים נאומים המשבחים את יאסר ערפאת, ראש אש"ף, מגנים את ישראל וממליצים לצעירים ישראלים להגר מן הארץ, ובלבד שלא לשרת בצה"ל.²⁵

עיתונאי שנכח במפגש בין תלמידי כיתה ט' יהודים וערבים שהתקיים בנווה-שלום, שמע כיצד הערבים תוקפים את עמיתיהם על ההרוגים הערבים בלבנון, על גזענות אנטי-ערבית, כביכול, בין חברי קיבוצים ובשאלה מה יעשו הצעירים הישראלים, כשהיו חיילים, "אם יקבלו פקודה לירות במשפחה ערבית". היהודים, מצדם, שאלו אם, והיכן, היו הערבים רוצים מדינה פלשתינאית ו"איך ההרגשה להיות מיעוט".

עיתונאי שנכח במפגש בין תלמידים יהודים וערבים מכיתות י"א וי"ב שנערך בנווה-שלום, היה עד לחילופי דברים דומים. אחד המנחים שאל את הקבוצה: "האם הציונות היא תנועה גזענית?" הנערים היהודיים באו במבוכה. "אינני חושב שמישהו כאן יודע בדיוק מה זה ציונות", אמר אחד מהם. צעיר יהודי שלישי השמיע הערה מדהימה: "אני חושב שהציונות של היום אינה משאירה מקום לערבים". זה התאים לערבים להפליא. אחד מהם הכריז, מבלי שאיש מן האחרים יחלוק עליו, כי "התנועה הציונית אינה רוצה אפילו ערבי אחד במדינה שלה". אחד הצעירים היהודים שאל את עמיתו הערבי: "אם ראש המדינה הזאת היה ערבי, ובארגנטינה היו הורגים יהודים, היית מסכים שכולם יבואו הנה?" הערבי השיב ללא כחל ושרק: "אני אסביר לך מדוע אנחנו צריכים להביא הנה פלשתינאים: מפני שכבר הבאנו מספיק יהודים".

²² לריאיון עם אלבו בקשר לועד, ראה: "אל-עבודה", 23 פברואר 1986. השתתפותו של אלבו במאבק לשחרור הנייה הזכרה ב"אל-פג'ר", 21 בנובמבר 1986.

²³ David M. Potter, "The Quest for National Character," in John Higham, ed., *The Reconstruction of American History* (New York, 1962), p. 217.

²⁵ שבועון "אל-פג'ר" בא-גלית, 6 בדצמבר 1987, *Chicago Jew*, 31, *ish Sentinel*, בדצמבר 1987.

²⁴ כל העיר, 3 באפריל 1987.

את החששות מפני הטרור הערבי ומדינת אש"ף כקשר קפיצה לחיסולה הפיזי של ישראל, מפרש לנדאו כ"צורך קיבוצי בהכפשת הפלשתינאים על מנת למצוא הצדקה להפצצת מחנותיהם בלבנון". אנשי ביטחון ישראליים שהרגו שני טרוריסטים ערבים הם בעיניו "רוצחים". אשתו של לנדאו עורכת סימטריה בין מנהיגי ישראל לראשי אש"ף³⁰. אחד מראשי "עוז ושלוש", אביעזר רביצקי, סבור כי "לערבים המבצעים מעשי טרור יש יותר הצדקה" מאשר לישראלים העושים מעשי תגמול על טרור, "מפני (שלערבים) אין שום כוח פוליטי, והם חשים מצוקה של ממש"³¹.

השקפתה של התנועה על ההיסטוריה היהודית מתמך צית בשאיפה להציג את הערבים הפלשתינאים של היום בתפקיד הקרבנות היהודיים של האתמול. בכנס ערבי-יהודי שנערך בפסח, דנו פעילי "עוז ושלוש" בשאלה "האם אנחנו פרעה?" המרצה הערבי וקורבנו היהודי נתפסים כשותפים שווים ב"סכסוך הנמשך מאה שנה, שבו נלחמים שני עמים מדוכאים על אותה מולדת". היהודים המתגוררים ביהודה ושומרון ראוים לגינוי "מפני שהם מתייחסים לערבים בדרכים המזכירות את הרדיפות שלהן היו יהודים נתונים במשך מאות שנים"³². אם היחס לערבים הפלשתינאים לא יהיה יותר אנושי, מכריז רביצקי, "כל הדמעות של הוריה הורי שרדפו, ונרצחו, וגורשו מארצותיהם, יהיו לדמעות תנין".

"עוז ושלוש" יצאה מגדרה כדי להושיט סיוע לאנשי אש"ף. התנועה פרסה את חסותה על מספר דוברים ערבים, וביניהם יונתן כותאב, מסוכנות התעמולה של אש"ף "אל-חק", והאב אליאס שקור, המצדיק את מעשי המחבלים בנימוק ש"אין הם יודעים איזה יהודי לא הרג ערבים". התנועה עתרה לשלטונות ישראל כדי לבטל את צו הגירוש נגד מובארכ עוואד, שהטיף ל"אי-אלימות", באומרו כי מטרתו היא "לנפץ את המבנה הציוני". אחד מביטוייה הטרגי-קומיים של פעילות התנועה היה בהשתדלותה להביא לקבורה בישראל פעיל אש"ף שמת בחוץ-לארץ.

ערב-רב מן השוליים הקיצוניים

אין כמעט גבול לדמיונם של השמאלנים בישראל, כאשר הדברים נוגעים לרקירת דרכים חדשה לקידום סדר-היום שלהם, והקרן לישראל חדשה מוכנה בדרך כלל, לפרוע את החשבון. "לפיד", התנועה ללימוד לקחי השואה, משתדלת לשכנע את הציבור שהלקח העיקרי שיש ללמוד מן השואה הוא, שיתכן כי הישראלים יתפתו לחקות את השיטות של הנאצים ביחסם כלפי הערבים. ברוח זו קראה "לפיד" לאחרונה לצה"ל לנהוג ביתר איפוק בתגובה לפורעים הערבים.

"האגודה להגנת זכויות הבדואים" (קיבלה 30,000 דולר בשנת 1989), ארגנה הפגנות אלימות, המלוות בידי אבנים, נגד משטרת ישראל, והאשימה את ישראל שיחסה לבדואים "מזכיר את דרום אפריקה". יו"ר האגודה, נורי אל-עוקבי, הואשם על ידי עתונות השמאל עצמה במסירת מידע כוזב, שקרים אודות פעולותיה של הסיירת הירוקה

לאחר מכן הסביר הערבי את אהדתו לטרוריסטים של אש"ף, שאותם תיאר בגאווה כ"לוחמים הפלשתינאים מחוץ לפלשתיין". "אני אתם בלב ונפש", הכריז הצעיר. "המחויבות הראשונה שלי היא להרגיש קרבה אליהם". בפגישה האחרונה של המפגש שנמשך שבוע ימים הנחו המנחים את המשתתפים במשחק תפקידים, אלא שהיה זה משחק תפקידים מסוג מסוים מאוד: הערבים שיחקו את התפקיד של ישראלים אנטי-ערביים, בעוד הישראלים שיחקו תפקיד של "קרבנות ערביים של דעות קדומות". בהיפוך הגרוטסקי הזה של המציאות במזרח התיכון היו כל הדמויות יהודים הרודפים ערבים, או ערבים נרדפים על-ידי יהודים. קרבנות יהודיים של אלימות ערבית לא היו כלל בנמצא.

אין פלא אפוא שתומכי אש"ף אימצו בהתלהבות את רעיון המפגשים בין ערבים ליהודים. פרופסור ערבי, פראשיפי, שנפגש עם ישראלים כינה את הניסיון הזה "הצלחה בתחום המניפולציה הפוליטית... אש"ף נעשה עכשיו גורם לגיטימי, שאפשר לנהל אתו משא-ומתן"²⁶, דברים אלה מסבירים מדוע פרופ' גיון וודס מאוניברסיטת שיקגו, הפעיל גם ב"מערכה למען זכויות האדם של הפלשתינאים" (שדולה פראשיפיית בארצות-הברית), הוא בעת ובעונה אחת גם חבר מועצת המנהלים של "ידידים אמריקניים של נווה-שלוש".

כחיפוש אחר אורתודוקסיה שמאלנית

כחלק ממאמצי ההיראות לא-מפלגתית יצאה הקרן לישראל חדשה מגדרה כדי לאתר גופים שאפשר להגדיר אותם כאורתודוקסיים, אך עונים יחד עם זאת, על התבחינים האידיאולוגיים של הקרן. ואכן, למרבה הפלא, נמצא גוף שכזה והוא "עוז ושלוש", שקיבלה מן הקרן 13,000 דולר בשנת 1988. "עוז ושלוש" דבקה בנוסחה הפוליטית המקובלת על השמאלנות, דהיינו, מדינה פלשתינאית, שהיא, ר"ל נגזרת, על פי ראשי התנועה, היישר מן ההלכה, זאת על פי מה שמכונה בניהם "הצדק המקראי". מנהיג התנועה, אוריאל סימון, טוען כי ערכי התורה תובעים שהישראלים ימצאו "דרך כדי ליישם את הזכויות הלאומיות [של הערבים] כדי שתהיה סימטריה מסוימת בין שני העמים", מפני שלטענתו, "זכותם [של היהודים] על הארץ תתממש במידה שנתייחס לזכותם הטבעית של שכנינו הערבים על ארץ זו"²⁷. המזכיר לענייני מידע של התנועה, יחזקאל לנדאו, מוסיף וטוען כי הישראלים מחויבים "לפתח חזון יהודי של ארץ הקודש, ארץ-ישראל, המותיר מקום ליישות פלשתינאית עצמאית במסגרת אותה מולדת משותפת"²⁸. "יישות" זו תקיף את יהודה, שומרון ועזה, ולנדאו רמו אפילו שהוא ועמיתיו מוכנים גם לוותר על חלק מירושלים לטובת הערבים²⁹. כצעד ראשון לקראת הקמתה של "יישות" פלשתינאית, רוצה התנועה שישראל "תפרסם הצהרת בלפור לפלשתינאים", ותפצה את הפליטים הערבים ממלחמת 1948; התנועה רואה בזה נושא "חשוב יותר" מאשר זכויות התפילה של היהודים בקברי האבות בחברון.

³⁰ ג'רוזלם פוסט, 14 בינואר 1988.

³¹ רביצקי מצוטט בספרו של דויד שיפלר Arab and Jew: Wounded Spirits in the Promised Land, (ניו יורק, 1985), עמ' 157.

²⁶ הארץ, 1 באוקטובר 1987.

²⁷ ג'רוזלם פוסט, 6 בינואר 1989.

²⁷ Tradition, כרך 18, עמ' 90.

²⁸ ציונות דתית: אתגרים וברות, בהוצאת "עוז ושלוש", עמ' 2.

²⁹ אל-אחדה", 22 בפברואר 1987. לנדאו טען גם שלא יתנגד לשליטה ערבית בהר-הבית, מפני ש"גם על-ידי נוכחות מוסלמית במקום יאדר ויתקדש שם האל, למרות שהוא קרוי 'אללה' ולא 'הקדוש ברוך הוא'." (מאמענט", באוקטובר 1986).

(על הכאה כביכול של נשים וילדים בדואיים) ובידוי ראיות לאין ספור. למרות זאת, הגדילה הקרן לישראל חדשה את מעניקה לאגודה באופן קבוע, מ-7,750 דולר בשנת 1984-5, ל-14,000 דולר בשנת 1987-8 ול-30,000 דולר בשנה האחרונה.

"המועצה הלאומית לרווחת הילד", הקציבה מתוך הזמן שהיא מקדישה למערכה נגד התעללות בילדים כדי לגנות את צה"ל על שהוא עוצר ילדים ערביים מתחת לגיל 12. האגודה מעולם לא טענה כנגד העיוות המפלצתי של הורי הילדים המשלחים אותם עם בקבוקי תבערה מול חיילים חמושים, נראה שהמועצה מתעניינת אך ורק במניעת חיילי צה"ל מהגנה על עצמם כנגד התקפות רצחניות מצד כל מי שגילו נמוך מ-12. תוך התעלמות מתנאי הלחימה המיוחדים במינם שבהם נמצאים חיילי צה"ל המותקפים על-ידי פורעים, המועצה תובעת לנהוג לפי עקרונות מערביים מופשטים שיעניקו חסינות, למעשה, לכל משליך בקבוק תבערה בן 11, מעזה ועד שכס. אגב, המענק השנתי שהמועצה מקבלת מן הקרן לישראל חדשה צמח בצורה מרשימה מאז שהמועצה הפנתה את תשומת לב לאינתיפאדה, וגדל מ-7,000 דולר בשנת 1986-7 ל-18,000 דולר בשנת 1987-8, ול-34,000 דולר בשנה האחרונה.

מקבצי השאריות מן השולחן

ש מוטבים של הקרן לישראל חדשה הרשאים לטעון, בצורה לגיטימית, שהם גופים לא פוליטיים, כגון מרכזי הטיפול בקרבנות אונס ומקלטי הנשים המוכות. הפרסומים של הקרן שמים דגש ניכר על מענקים אלה, ללא ספק כדי ליצור את הרושם שהקרן מייחסת להם חשיבות ודואגת להם לא פחות מאשר למוטבים בעלי מכוונות פוליטית.

אולם הסכומים המוקצבים לקרבנות אונס ולנשים מוכות בטלים בששים בהשוואה לסכומים המוקצבים לתנועות השמאל הקיצוני. כל המענקים שהעניקה הקרן למרכזים לטיפול בקרבנות אונס בירושלים, תל-אביב, חיפה ואילת **גם יחד**, הגיעו לסכום של 44,950 דולר בשנת 1988³³. השוואה זאת, למשל, ל-350,000 הדולר שהוענקו לאגודה לזכויות האזרח, ל-200,000 הדולר שהוענקו ל"נווה-שלום", ול-121,000 הדולר שהוענקו לגופים אחרים המקדישים עצמם ל"דוקיום ערבי-יהודי"³⁴. במילים אחרות, ארבעת המרכזים לטיפול בקרבנות אונס קיבלו פחות מ-13% ממה שהוקצב לתומכי אש"ף מוצהרים.

ניתוח רשימת המענקים הכוללת של הקרן לישראל חדשה חושפת מתכונת דומה. ארגונים המקדמים את סדר-היום הפוליטי של השמאל הקיצוני בישראל מקבלים הרבה יותר מאשר תופעות חברתיות הדורשות טיפול, ואשר למענם נאסף הכסף מידי תורמים תמימים בארה"ב. בשנת הכספים שהסתיימה ב-30 ביוני 1988, קיבלו מענקים מן הקרן 62 ארגונים ישראליים, בסכום כולל של 1,143,164 דולר. 33 מן המקבלים היו ארגונים התומכים בהקמתה של מדינת אש"ף, מגנים על מחבלים ערביים ומקדמים את זכויותיהם, או מצדדים בחילוניות מוחלטת של החיים הציבוריים בישראל. כל הגופים האלה

קיבלו 748,750 דולר, כלומר, יותר מ-65% מכלל כספי המענקים. המוטבים הלא-פוליטיים, המסייעים לקרבנות אונס, לנשים מוכות, לילדים פגועים, לעולים חדשים או לשכונות מצוקה, קיבלו סכום כולל של 393,393 דולר, או כ-34% מכלל כספי המענקים. (השארית מורכבת משני פרסים שמעניקה הקרן, בסכום כולל של 1,021 דולר).

קיצוניות בשיטת הדלת הסובבת

אל בל גם רבים מאלה הקשורים למוטבים לא-פוליטיים ברורים של הקרן לישראל חדשה, פעילים בעת ובעונה אחת בעניינים פוליטיים מובהקים אחרים. הקלות שבה מעופפת "משפחת" הקרן לישראל חדשה בין עניין לעניין ראויה לציון, ותופעה זו הופכת את הקרן, למעשה, ממממנת של מסעי-צלב שמאלניים נבחרים ונפרדים, לעמוד-השדרה הכספי של רשת שלמה של קיצונים, בשיטת הדלת הסובבת.

אליס שלווי, מי שהתלוונה על כך שנצחון ישראל במלחמת ששת הימים "היה אסון מבחינתנו", מפני "שהיותנו מנצחים פוגם ביושר המוסרי שלנו", היא מנהלת "רשת נשי ישראל", הממומנת על-ידי הקרן לישראל חדשה. בשנת 1987 חתמה שלווי על עצומה הקוראת לשחרור מן הכלא של ערבי שהואשם בחברות בארגון הטרור של החזית הדמוקרטית לשחרור פלשתינ. לאחרונה יזמה שלווי "דיון" פוליטי בבית-ספר שהיא מנהלת. בפני צוות טלוויזיה נורווגי ניצבה נערה ערביה חדת לשון ובפיה התעמולה הערבית המקובלת, כאשר מולה מגמגמים כמה תלמידים יהודים דברי התנצלות.

שלווי אינה הפעילה היחידה של הקרן לישראל חדשה שיש לה סדר-יום שונים ורבים. רות רוזניק, מייסדת המרכז לטיפול בקרבנות אונס, במימונה של הקרן, היתה מועמדת מטעם רצ בבחירות לכנסת ב-1988, במקום החמישי ברשימה. נורי אל-עוקבי, מנהל האגודה להגנת זכויות הבדואים, במימון הקרן, היה מועמד לכנסת מטעם רצ בשנת 1977, וכיום הוא חבר הוועד המרכזי של הרשימה המתקדמת לשלום. הוועד לפעילות חברתית של "מבקשי דרך", קהילה ירושלמית לא מסורתית, שהקרן סייעה לה במשפט שבו תבעה מימון עירוני, מקיימת משמרות קבועות מול משרד ראש-הממשלה כדי למחות על דרך הטיפול של ישראל בפורעים ערבים. גם ימין סוויסה, מתנועת ה"אוהלים", וגם ראייק ריזק, דוברו הרשמי של "נווה-שלום", הצטרפו למערכה למען מרגל הגרעין מרדכי וענונו³⁵.

גם חברי הנהלת הקרן עצמה עוסקים בעניינים דומים. מנהלת הקרן בישראל, גילה סבירסקי, היא אחת ממנהיגות "נשים בשחור", גוף שמאלני-קיצוני המקיים משמרות אבל על מותם של פורעים ערבים. נעמי קס, אחת ממייסדות הסניף של הקרן בישראל היתה (עד למותה לאחרונה), פעילה בשלל תנועות שמאלניות-קיצוניות, וביניהם "הפנתרים השחורים" ושל"י. שמחה ויינטראוב, האחראי על יחסי-ציבור מטעם הקרן, המשיך לפעול בגופים שמאלניים קיצוניים, למרות המבוכה שקשרים כאלה עלולים לגרום למעסיקיו: דוגמה אחת מני רבות היא השתתפותו במה שכוונה אז (במידה בלתי-מבוטלת של

³³לפי הדו"ח השנתי של הקרן לישראל חדשה מנובמבר 1989, היו "המ"ענקים הכלליים" (להבדיל ממענקים הניתנים לפי הכוונת התורמים) בשנה שהסתיימה ב-30 ביוני 1988, כדלקמן: 16,950 דולר למרכז לטיפול בקרבנות אונס בחיפה, 10,000 דולר למרכז בתל-אביב, 5,000 דולר למרכז באילת. המרכז לטיפול בקרבנות אונס בירושלים קיבל מענקים מוכוונים על-ידי תורמים בסך 2,044 דולר בשנת 1986-7, ו-11,075 דולר בשנת 1987-8, אך בשום שנה לא קיבל מן הקרן "מענקים כלליים".

³⁴הגופים הרשומים תחת הכותרת "יחסי יהודים-ערבים" בדו"ח השנתי של הקרן לישראל חדשה מנובמבר 1989, הם: "ברית בני שם" (5,000 דולר); "רופאים פנימיים למען השלום" (6,500 דולר); "יחדיו" (7,500 דולר); מרכז לפיתוח כלכלי יהודי-ערבי (16,000 דולר); "שיתופות" (30,000 דולר); "נתיבי אחווה" (28,000 דולר); "צעירים המזמרים זמירות אחרות" (12,000 דולר); ו"רעות" (16,000 דולר).

³⁵סוויסה וריזק הם שניים מתוך 75 האנשים שחתמו על מודעה ללא תאריך שנשאה את הכותרת: "בעד זכויות האזרח של וענונו: נגד האיום הגרעיני של ישראל!"; שהופצה על-ידי מיכאל ורשבסקי מן "המרכז למידע חלופי". עותק מצוי ברשותו של המחבר.

³⁸תומס פרידמן, "ללא אשליה: ישראל מעריכה מחדש את סיכויי השלום", ניו יורק טיימס, 26 בינואר 1986.

³⁹Lance Morrow, "Israel: At 40, the Dream Confronts Palestinian Fury and a Crisis of Identity," Time, April 4, 1988.

³⁶גלנור מתואר כאחד ממייסדי שלום עכשיו ב-Chicago Jewish Sentinel, 8 בפברואר 1990, וכדובר שלום עכשיו ב-**ניו יורק טיימס**, 13 בפברואר 1980; כן שימש כדובר בקשר לפעילויות שונות של שלום עכשיו (ראה מודעה **בנירוחלם מוסט**, 27 ביולי 1988), וכתב עבור כתב-העת "שלום עכשיו" היוצא לאור בווינגטון על-ידי המשד של אגודת ידידי שלום עכשיו.

³⁷פרידמן, ותשעה חברים נוספים בוועדת ההיי גוי, כפי שהם מתארים את עצמם, הוסיפו את חתימותיהם למכתב גלוי המכונה "אות מבשר רעות נוסף", שפורסם ב-**Brandeis Justice** ב-12 בנובמבר 1974, והביע תמיכה בהודעה של "בירה" בקשר להופעתו של יאסר ערפאת באו"ם.

הומור מקברי), "קואליציית שלום פסח", אשר הכריזה כי סבלם של היהודים במצרים העתיקה מחייב הקמת מדינה פלשתינאית ביהודה ושומרון היום.

היפוך משונה דומה של משמעות חג הפסח הוצע על-ידי אסתר לאה ריץ, שכיכבה בוועידה של אנשי אש"ף וקיצונים יהודיים שהתקיימה בניו-יורק במרס 1989, והתפארה בפני עיתונאים ש"בכיתי בסדר, בשנה שעברה, מפני שבכל מקום שבו הופיעה המלה 'עברי', אפשר היה לכתוב את המלה 'פלשתינאי'".

נטייתם של הקשורים עם הקרן, או של המוטבים שלה, להתחבר לעניינים שמאלניים אחרים, מעלה נושא כאוב של ניגוד אינטרסים. האם יאה למי שממלא תפקיד רשמי בקרן לשמש בעת ובעונה אחת גם ראש ארגון הפונה בבקשת סיוע מן הקרן? האם יימנע אדם כזה מלנצל את מעמדו בקרן כדי לעודד היענות חיובית לבקשה של בן-טיפוחיו? רבים מממלאי התפקידים בקרן לישראל חדשה בארצות-הברית, לרבות יצחק גלנור, אחד מן החברים הישראליים במועצת המנהלים, מקיימים קשרים עם "שלום עכשיו"³⁶, והקרן הושיטה סיוע בכל מיני צורות ל"אגודת ידידי שלום עכשיו", ובכלל זה משרדים, זמן מחשב, והשאלת מעמדה הפטור ממסים לצורך גיוס כספים בארצות-הברית. גיסי צל-לוריא, יו"ר אגודת הידידים האמריקניים של נווה-שלום, שקיבל מן הקרן 200,000 דולר בשנה האחרונה, הוא חבר המועצה המייעצת של הקרן. אליס שלווי הנזכרת לעיל (שהרשת שלה קיבלה מן הקרן בשנה שעברה 115,000 דולר), חברה במועצה המייעצת של הקרן בד בבד עם חברותה בוועדת ההיגוי של עמיתי ההנהגה של הקרן. לאורית דניאל ואדם פיש, עובדי האגודה לזכויות האזרח בישראל (שקיבלה מן הקרן בשנה שעברה 350,000 דולר), חברים בוועדת ההיגוי של תכנית דיני חירויות האזרח האמריקנית-ישראלית מטעם הקרן, ובוועדת ההיגוי "שתיל", בהתאמה. יונתן פרלמן, שנמנה עד לאחרונה עם מועצת המנהלים של הקרן, היה פעיל באגודה להגנת זכויות הבדואים (שקיבלה מן הקרן 30,000 דולר בשנה האחרונה).

פרסים למנגחי ישראל

לבסוף, שום סקירה על פעילויותיה של הקרן לישראל חדשה לא תהיה שלמה מבלי להזכיר את הפרס לעיתונאות על שם טד לוריא, המוענק כל שנה לעיתונאי על "הסיקור הטוב ביותר של נושאים בישראל ובאמצעי התקשורת בצפון אמריקה", שמשמעו הסיקור המשקף בצורה הטובה ביותר את נקודת ההשקפה הפוליטית של הקרן לישראל חדשה. עם מקבלי הפרס נמנים:

■ תומס פרידמן מן הניו-יורק טיימס, שהיה בשנת 1974 אחד ממנהיגי "הגוף לשלום במזרח התיכון" באוניברסיטת ברנדייס, שהיה קשור ל"בירה"³⁷. פרידמן זכה לכבוד מטעם הקרן בשל מאמר שבו האשים את ישראל, תוך הסוואת פולמסנות כ"נייתוח של חדשות", באחריות להעדר שלום במזרח התיכון לא פחות מאשר אש"ף, והתווה את תכניתו למסירה "פונקציונלית" של

יהודה ושומרון לידי מנהל ירדני-פלשתינאי³⁸.
■ עמוס אילון, שקיבל ציון לשבח מיוחד מאת הקרן, על מאמר שבו השווה את מנחם בגין לשבתאי צבי, משיח השקר מן המאה ה-17.

■ לנס מורו, שקיבל את הפרס מטעם הקרן על כתבת שער על שנת הארבעים להקמת ישראל, שהופיעה ב"טיים", ובה תיאור אנטי ישראלי מגמתי. מורו השווה את "פראותה" של ישראל עם טבח האתלטים הישראליים במינכן, כינה את מנהיגי ישראל "פחדנים" ו"מוגילבי", מבלי שאמר אפילו מלה ביקורתית אחת על יאסר ערפאת, והקים לתחייה דימוי אנטישמי מימי הביניים על-ידי כך שטען כי התגובה של ישראל על מעשי הפורעים הערביים "חותרת תחת בניין הפאר המוסרי של העם הנבחר"³⁹.

המניע: החשש מ"נאמנות כפולה"

ה מניע אדם להיות פעיל בקרן לישראל חדשה? יש לכך מספר הסברים. לגבי יהודים שטיפסו בסולם ההצלחה הסוציו-כלכלית ומרגישים נינו-חים מאוד בסירי הבשר הפיזי והרוחני, קיים חשש שישראל סרבנית תגרום לטינה אנטי-יהודית בארצות-הברית. יונתן כהן, איש העסקים המצליח, שהקים את הקרן, הכריז בשנת 1982 שמדיניותה של ישראל בלבנון מהווה "נקודת מפנה מכרעת בחייהם של יהודי המערב", מפני ש"מדיניותה של ישראל תחת שלטונו של בגין העניקה לגיטימציה לצמיחתה של אנטישמיות". לפיכך, הסיק כהן, "אנחנו צריכים להקים יסודות לישראל חדשה" (גישה זו עלתה גם מתוך ההכרזות של חלק ממנהיגי "בירה". יו"ר הארגון, ארנולד יעקב וולף, התאונן בשנת 1980 שמועמדים פוליטיים המבטיחים לבוחריהם תמיכה בישראל "מעמידים אותנו במצב של אמריקנים שאינם נאמנים לחלוטין", וגורמים לכך שהיהודים "ייראו כאזרחים גרועים, התומכים בהתמקדות אתנית").

פעילים אחרים של הקרן לישראל חדשה הם ליברלים דוגמטיים, היכולים לסבול רק ישראל המשקפת את הטעמים התרבותיים והפוליטיים שלהם. אחרי ככלות הכל, רבים מראשי הקרן עברו את חוויות הגיבוש הפוליטיות שלהם במאבקי השמאל החדש או בתנועה לזכויות האזרח. המייסד, יונתן כהן, הוא מוותיקי התנועה נגד האפרטהייד; הנשיאה לשעבר, רות אברם, היתה בהנהלת איגוד חירויות האזרח האמריקני; הנשיאה הנוכחית, מרי-אן שטיין, בילתה את שנות הששים בסיוע לשחורים להירשם בפנקס הבוחרים בדרום קרוליינה (ועד היום היא שולחת את ילדיה לבית-ספר פרטי שנבחר על ידה מפני "שיש בו אחוז ניכר של בני מיעוטים"); סגן הנשיא הוותיק, ריצ'רד לסטר, היה אחד מאנשיו של רלף ניידר; המנכ"ל החדש, נורמן רוזנברג, נשכר לתפקידו בגלל "הרקע המוצק בענייני זכויות האזרח וחירויות האזרח". אנשים ונשים בעלי רקע כזה נודדים לעבר הקרן לישראל חדשה מפני שהיא מציעה להם הזדמנות לחתור תחת אושיותיה של ישראל כפי שהיא מצטיירת בעיניהם כיום, דהיינו מדינת אפרטהייד יודו-נאצית, המתעמרת בכיבוש אכזר בעם הפלשתינאי המתענה (אם להביא ציטוט אחד מני רבים מפי דובריה וחבריה של הקרן).

לישראל, הקרן לישראל חדשה משמשת למעשה מנוף כספי בידי קומץ קיצונים ישראלים, שבהעדר מנדט מציבור הבוחרים כדי לשנות את פניה של מדינת ישראל בצורה קיצונית, מחפשים לעצמם בניו-יורק וברקלי קהל בוחרים שאין הם יכולים לגייס לעצמם בתל-אביב או בירושלים ■

הקרן לישראל חדשה אינה חדשה, ואין היא מסייעת לישראל. היא אינה אלא המשך, (הפעם המשך המגובה בכסף רב) של קבוצות יהודים רדיקליים בעשרים השנים האחרונות, תחילה מפי CONAME, אחר-כך מפי "בררה", וכיום – מפי "סדר-יום יהודי חדש" ו"אגודת ידידי שלום עכשיו". אף-על-פי שהיא מתחזה כקרן המסייעת